

Aurel Moldoveanu, Conservarea preventivă a bunurilor culturale
Centrul de pregătire și formare a personalului din instituțiile de cultură,
București, 1999, ISBN 973-98956-7-0, 400 pag.

Tipărit cu sprijinul Ministerului Culturii și al Centrului de Pregătire și formare al personalului din instituțiile de cultură, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale* poate fi considerat un deziderat împlinit. Generațiile de conservatori și restauratori au în sfârșit un volum de referință în studiul conservării.

Cartea prezintă foarte detaliat – uneori chiar obositor (vezi cap. XI) – toate compartimentele în care conservarea preventivă este necesară, în intenția de a explica și convinge odată pentru totdeauna cât de periculoasă este bagatelizarea acestei problematici.

Materialul a fost grupat în cincisprezece capitole, fiecare cu temă distinctă, ansamblul lor epuizând problematica conservării preventive.

Capitolul I (pag. 6–18) *Introducere*.

Capitolul II. Umiditatea (pag. 19–64). Definește noțiuni precum umiditatea ambientală, umiditatea absolută, umiditatea relativă, umiditatea higroscopică precum și interdependența acestora. Sunt specificate valori optime ale umidității relative în spațiile deținătoare de bunuri culturale, efectele valorilor necorespunzătoare sau a fluctuațiilor. Analiza (pag. 41–44) calității microclimatului se realizează cu ajutorul termohigrometrului (pag. 45), a termohigrografului (pag. 46–47) sau a psihometrului (pag. 47–51). Sunt prezentate modul de funcționare și amplasare a acestora. Nu este omisă prezentarea măsurilor pentru prevenirea efectelor deteriorante ale umidității, dintre care subliniez utilizarea substanțelor higroscopice tampon, respectiv a silicagelului, o privire completă, practică, abordând calculul necesarului și condiționarea lui.

Capitolul III (pag. 65–97). *Temperatura*. Include informații privind: efectele temperaturii asupra umidității relative; modificări produse asupra bunurilor culturale, energia de activare, noțiune fizico-chimică explicată (pag. 70–72) alături de temperatura de înjumătățire (pag. 76–79). Capitolul mai cuprinde: măsurarea temperaturii; modul de transferare a temperaturii; sistemul de încălzire; izolarea termică precum și măsuri împotriva efectelor deteriorante.

Capitolul IV (pag. 98–128). *Prevenirea efectelor deteriorante cauzate de sistemele de iluminare*. Sunt prezentate: compoziția luminii, efectele fizice și chimice ale spectrului vizibil și invizibil, factorii degradării fotochimice (pag. 107–112), expunerea totală, proprietățile materialelor. Menționăm utilitatea analizei surselor de iluminat, măsurile pe prevenire ale efectelor deteriorante ale luminii.

Capitolul V (pag. 129–134). *Poluarea*. Problemele legate de poluare sunt tratate prin prisma celor două surse majore și anume: poluarea atmosferică și poluarea cauzată de surse interne.

Capitolul VI (pag. 135–156). *Organizarea expozițiilor*. Poate fi și este abordată în lucrarea de față prin prisma ocrotirii preventive a bunurilor culturale, spațiile de găzduire a expozițiilor trebuie să deplinească anumite cerințe: o expoziție se face

organizat, demarează cu proiectarea ei, executarea proiectului (sub observație); piesele se etalează după anumite reguli (pag. 147–156).

Capitolul VII (pag. 157–203). *Depozitarea bunurilor culturale*. Este activitatea cu maximă încărcătură de informații și aplicații privind conservarea. Sunt prezentate spațiile de depozitare, condiții generale (pag. 158), apoi obiectele care vor fi depozitate după proiectarea (pag. 204–214) amplasării (criteriul tipodimensionării pag. 160–164).

Capitolul VIII. Manipularea, mișcarea, transportul bunurilor culturale (p. 204–214). Prezintă cerințe legate de conservare prin evitarea atentatelor la starea de sănătate a bunurilor în cazul deplasărilor acestora.

Manipularea, mișcarea și mai ales cea haotică, determină o *uzură funcțională a bunurilor culturale*, problematică atacată în *capitolul IX* (pag. 215–228).

Capitolul X (pag. 229–243). Abordează o categorie mai nouă de bunuri culturale și se referă la : *asigurarea condițiilor generale de conservare preventivă a negativelor și fotografiilor din colecțiile muzeale*.

Capitolul XI (pag. 244–295). *Asigurarea securității bunurilor culturale împotriva tentativelor de sustragere și a focarelor de incendii*. Include măsuri împotriva tentativelor, atribuțiile gestionarului, măsuri de ordin preventiv. Sunt prezentați factorii de risc (pag. 257–260), reguli de control, alte măsuri, instalații de protecție, sisteme de aprindere de natură termică (pag. 266–284), evacuarea persoanelor, combaterea panicii, alarmarea, combaterea focarelor incipiente.

Capitolul XII (pag. 294–324). *Conservarea preventivă a descoperirilor arheologice*. Grija față de viitorul bun cultural începe cu pregătirea șantierului, a modulelor de depozitare și transportare a descoperirilor de pe șantier la muzeu. Sunt prezentați factorii (temperatura, radiațiile incidente, pierderea de umiditate) a căror efect negativ trebuie contracarat.

Capitolul XIII (pag. 325–332) este alocat *pentru prevenirea degradării biologice*.

Capitolul XIV (pag. 332–355). *Probleme privind restaurarea bunurilor culturale*. Această temă a fost formulată în ideea în care procesul de restaurare (elaborarea documentației de restaurare, interferențe subiective în activitatea de restaurare, intervenții, principii de restaurare și chiar comisia de restaurare, formarea restauratorilor) determină măsurile ulterioare de conservare.

Ultimul capitol, *capitolul XV* (pag. 356–371), atinge *tematica de proiectare*. Din startul gândirii unei noi clădiri, incinte, trebuie luate în considerare prevederi legate de: condiții generale ale clădirii, repere constructive, PSI, amenajări sectoriale, perimetrul expozițional, spații specifice, cerințe pentru faza constructivă și toate acestea prin prisma asigurării unor condiții optime de conservare a bunurilor culturale ce vor fi adăpostite.

Sunt prezentați factorii ce amenință echibrul mediu–obiect, modul lor de acțiune, măsuri ce se impun, prin toate insinuându-se importanța cunoașterii și luării în considerare a conservării în general, a celei preventive în special. Și ceea ce nu este lipsit de importanță este faptul că volumul nu se bazează pe asemilări de documentație pe teorie, ci este rodul, încununarea unei activități practice îmbinate cu necesitatea de-a ști, de-a explica și de a explica conservatorilor, restauratorilor (și nu numai) în

formare, a mecanismului complex al conservării. Este un volum peste care nu se poate trece cu vederea, foarte util oricărei instituții deținătoare de bunuri și carte de căpătâi pentru conservatori.

Implicația sentimentală a autorului răzbate din maniera mai mult decât explicită a explicațiilor și a argumentațiilor. Acest lucru și mulțimea informațiilor, pot face obositoare o citire rapidă da capo al fine dar poate fi util din punct de vedere didactic, pentru că subliniază importanța ideilor argumentate (bibliografie de 146 poziții).

de **Olimpia Mureșan**